

UTVÄRDERING INTERREG VA SVERIGE-NORGE DELRAPPORT NOVEMBER 2019

SWECO

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	5
1.1 UTVÄRDERINGSUPPDRAGET	5
1.2 Rapportens syfte och innehåll	5
1.3 Utvärderingens underlag och tillvägagångssätt	6
1.4 Disposition.....	7
2. PROGRAMSTRUKTUR OCH IMPLEMENTERING.....	8
2.1 Bakgrund	8
2.2 Programstruktur.....	9
2.3 Budget	11
2.4 Utfall.....	11
2.5 Horisontella kriterier	13
3. PROJEKTENS INRIKTNING OCH RESULTAT	14
3.1 Metod.....	14
3.2 Insatsområde 1: Innovativa miljöer.....	15
3.3 Insatsområde 2: Små och medelstora företag	18
3.4 Insatsområde 3: Natur och kulturarv.....	21
3.5 Insatsområde 4: Hållbara transporter	24
3.6 Insatsområde 5: Sysselsättning.....	26
4. LÄRDOMAR OCH ERFARENHETER FRÅN PROJEKTEN.....	29
5. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER.....	31
5.1 Brett program med varierat söktryck.....	31
5.2 Goda resultat och utvecklad samverkan på projektnivå	31
5.3 Insatserna utgör framför allt ett indirekt bidrag till målen	32
6. REKOMMENDATIONER.....	33
6.1 Avgränsa och fokusera programmets innehåll	33
6.2 Reflektera över ambitionsnivå i målformuleringsarbetet.....	33
6.3 Utveckla arbetet med indikatorer på program- och projektnivå.....	33

SAMMANFATTNING

Föreliggande rapport är en delrapport i programutvärderingen av Interreg V-A Sverige-Norge 2014–2020. Rapporten fokuserar på programmets implementering och programmets förväntade resultat. Huvudsakligt underlag för rapporten är grundläggande data om ansökningar och projekt inom programmet, 64 slut- och lägesrapporter från beviljade projekt samt gruppintervjuer med projektrepresentanter.

Inom programmet har hittills 121 projekt beviljats och 27 fått avslag. Flest ansökningar och högst beviljandegrad finns inom insatsområde 1, 2 och 3. I insatsområde 4 och 5 är söktrycket och beviljandegraden lägre.

I sammanställningen av projektens slut- och lägesrapporter har projekten inom varje insatsområde analyserats utifrån tre aspekter. Projekten har kategoriserats utifrån hur väl deras inriktning stämmer överens med programmets tänkta insatser, projektens resultat i förhållande till uppsatta aktivitetsindikatorer har analyserats och projektens nivå av gränsöverskridande samverkan har bedömts.

Sammanställningen visar att beviljade projekt inom programmet överlag stämmer överens med de tänkta insatser som formulerats i programdokumentet. Tonvikten i de flesta insatsområden ligger på insatser som syftar till att utveckla samverkansstrukturer, kunskapsöverföring eller erfarenhetsutbyte.

Utvärderingens slutsatser är följande:

- **Tydligt gränsregionalt mervärde:** Vi bedömer att programmet genom dess projekt bidrar tydligt till att stärka samarbetet mellan regioner som ligger på och längs med gränsregionen Sverige-Norge – ett övergripande mål för Interreg A-program. Projekten uppvisar i flera fall tydliga gränsregionala mervärden, även om dessa resultat har begränsats av den ojämna resurstillgången/-fördelningen mellan svenska och norska parter.
- **Projekten uppvisar goda resultat:** Projekten har överlag goda resultat i förhållande till sina egna mål och aktivitetsindikatorer och bygger relativt ofta på sedan tidigare etablerade samarbeten och partnerkonstellationer.
- **Brett program med varierat söktryck:** Programmets fem insatsområden möjliggör för en bredd av insatser. Samtidigt bedömer vi att det finns en risk att programmets resurser, genom dess bredd av insatser, sprids ut för tunt och på så sätt försvårar möjligheterna att nå de relativt ambitiösa målen. Utvärderingen ser också att efterfrågan varierar mellan programmets insatsområden.
- **Insatserna utgör framför allt ett indirekt bidrag till målen:** Projektportföljens tonvikt på samverkansstrukturer och kunskapsöverföring innebär vanligen ett indirekt bidrag till programmålen. Förutsättningarna för att nå programmålen bedöms vara relativt svaga. Insatserna inom insatsområde 3 utgör dock ett undantag. Svårigheterna att nå målen beror framför allt på att de specifika målen är ambitiöst formulerade i förhållande till programmets resurser och relativt andra potentiella påverkansfaktorer. Utvärderingens bedömning är att målsättningarna i de flesta fall ligger utanför en realistisk påverkansfär för projekten.

Utvärderingen rekommenderar på kort sikt att insatser genomförs för att få in fler högkvalitativa projektansökningar inom insatsområdena fyra och fem, där risken annars är att full inteckningsgrad inte blir möjlig att uppnå.

Vidare rekommenderar vi att programmets innehåll och tematiska fokus på sikt, inför den kommande programperioden, avgränsas mer för att koncentrera de resurser som finns tillgängliga. Förslagsvis sker denna avgränsning mot bakgrund av resultat och lärdomar som går att dra från innevarande programperiod. Utvärderingen visar tydligt inom vilka insatsområden det funnits störst möjligheter att få fram relevanta projektansökningar och partnerkonstellationer. Samtidigt visar utvärderingen att det varit betydligt svårare att initiera och genomföra framgångsrika och tydligt gränsöverskridande projekt inom andra insatsområden.

Slutligen rekommenderar vi att de specifika mål och resultatindikatorer som formuleras för det kommande programmet får en tydligare relevans än vad som varit fallet under den innevarande programperioden. De specifika målen och resultatindikatorerna bör formuleras mot bakgrund av programmets tillgängliga resurser, möjliga insatser (projekt), samt potentiella projektägares behov, intressen, mandat och handlingsutrymme.

1. INLEDNING

Sweco har i uppdrag av Länsstyrelsen i Jämtlands län att genomföra en programutvärdering av Interreg V-A Sverige-Norge 2014–2020. Denna rapport är en delrapport med fokus på programmets implementering och programmets förväntade resultat. Rapporten innehåller också rekommendationer som är inriktade på programskrivningen inför nästa programperiod.

Rapporten riktar sig i första hand till programledningen och övervakningskommittén.

1.1 UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

Utvärderingen är en resultatutvärdering med syfte att undersöka Interreg Sverige-Norgeprogrammets bidrag till uppställda mål. Programmet är indelat i fem insatsområden som har ett eller flera specifika mål som de beviljade projektens insatser ska bidra till att uppfylla. Programmets insatser som helhet ska bidra till det övergripande målet *”Att genom ett gränsöverskridande samarbete skapa de bästa förutsättningarna för en ekonomiskt stark region med en attraktiv livsmiljö”*. Utvärderingsuppdraget utgår från följande huvudsakliga frågor:

- I vilken utsträckning fungerar programlogiken som tänkt?
- Vilka insatser har beviljats? Hur relaterar beviljade insatser till programlogiken? Finns skillnader mellan insatsområdena?
- Hur ändamålsenliga är programmets resultatindikatorer?
- Hur ser utfallen ut i beviljade insatser? Skapar resultaten av den samlade projektportföljen förutsättningar för att nå programmålen?
- I vilken utsträckning bidrar beviljade insatser till gränsöverskridande mervärden?
- Hur relaterar beviljade insatser till övergripande utveckling i berörda regioner och omvärlden?

Utvärderingsuppdraget löper under perioden september 2018 och april 2022 med flera rapporteringar:

- Maj 2019: Resultatindikatorrapport med sammanställning av statistik gällande programmets resultatindikatorer samt en metodbilaga för framtida insamling av data för indikatorerna.
- November 2019: Delrapport med fokus på analys av programlogik, implementering och förväntade resultat.
- Våren 2021: Uppföljande resultatindikatorrapport
- Hösten 2021: Slutrapport med fokus på en helhetsbedömning av resultat samt programmets påverkan på uppställda mål och resultatindikatorer.

1.2 RAPPORTENS SYFTE OCH INNEHÅLL

Denna delrapport syftar till att ge en bild av programmets struktur, implementering och förväntade resultat. I delrapporten ingår följande moment:

1. **Analys av programlogik:** I detta moment undersöks kedjan mellan programmets övergripande mål, specifika mål, insatsområden, tänkta insatser och resultatindikatorer. Programlogiken syftar till att tydliggöra hur programmet är tänkt att fungera. I den senare delen av rapport sätts analysen av beviljade projekt i relation till programlogiken. Återspeglar beviljade projekt de förväntade insatserna inom programmet? Kan resultaten av den samlade projektportföljen förväntas bidra till att uppnå programmets mål?
2. **Portföljanalys:** Portföljanalysen syftar till att ge en övergripande bild av de projekt som beviljats stöd inom programmet. Portföljanalysen visar bland annat in-teckningsgraden för programmet som helhet och per insatsområde, hur medel har fördelats på svensk respektive norsk sida och vilken typ av projektägare som förekommer inom de beviljade projekten.
3. **Analys av programmets implementering:** Detta moment utgår från frågan om projektportföljens sammansättning ger förutsättningar för att uppnå programmålen. Analysen undersöker vilken inriktning och uppställda mål som återfinns i de projekt som beviljats stöd inom programmet, och hur kopplingen till programlogiken ser ut.
4. **Analys av programmets förväntade resultat:** Resultatanalysen innebär en bedömning av den samlade projektportföljens förväntade samt observerade resultat och om dessa resultat skapar förutsättningar för att uppnå programmets mål.

1.3 UTVÄRDERINGENS UNDERLAG OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

I denna delrapport har utvärderingen arbetat med följande underlag:

- Dokumentstudier av programdokument, genomföranderapporter och den programområdesanalys som genomfördes inför programskrivningen 2013
- Grundläggande data om ansökningar och beviljade projekten som inhämtats från programsekretariatets ärendehanteringssystem
- Dokumentstudier av 64 läges- och slutrapporter som inkommit från beviljade projekt
- Gruppintervjuer med 6 projektrepresentanter som genomfördes i anslutning till en projektkonferens i Trollhättan den 23 oktober 2019

Vilken typ av underlag utvärderingen har tillgång till påverkar förutsättningarna för analys och generaliserande slutsatser. Sammanställningen av projektens inriktning och resultat som utgör kapitel 3 i rapporten bygger på de 64 läges- och slutrapporter som utvärderingen haft tillgång till. Dessa rapporter motsvarar ungefär hälften av programmets hittills 121 beviljade projekt. Analysen innebär därför inte en heltäckande bedömning av hur beviljade insatser relaterar till programmets mål. Analysen kan istället ses som en nulägesbild av hur tonvikten och resultaten ser ut inom respektive insatsområde.

1.4 DISPOSITION

För att underlätta läsning av rapporten beskrivs här rapportens upplägg. Detta inledande kapitel har introducerat utvärderingsuppdraget samt delrapportens syfte, innehåll och underlag. Kapitel 2 ger en bakgrund till Interreg V-A Sverige-Norge och programstrukturen för denna programperiod. Programlogiken illustreras och utvärderingens sammanställning av ansökningar, beviljade projekt och förstudier samt inteckningsgrad presenteras. I kapitel 3 presenteras utvärderingens sammanställning och bedömning av projekten inom respektive insatsområde utifrån dokumentstudier av projektens slut- och lägesrapporter. Kapitel 4 innehåller ett projektoperativt perspektiv på programmet utifrån gruppintervjuer med projektrepresentanter. Kapitel 5 sammanfattar utvärderingens slutsatser och kapitel 6 innehåller utvärderingens rekommendationer.

2. PROGRAMSTRUKTUR OCH IMPLEMENTERING

Detta kapitel beskriver programmets struktur och programlogik. I kapitlet ingår också en portföljanalys på programövergripande nivå som visar hur programmet har implementerats avseende antal beviljade och avslagna projekt, inteckningsgrad och fördelningen av medel per insatsområde.

2.1 BAKGRUND

De europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI) inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik genomförs med två övergripande mål i fokus:

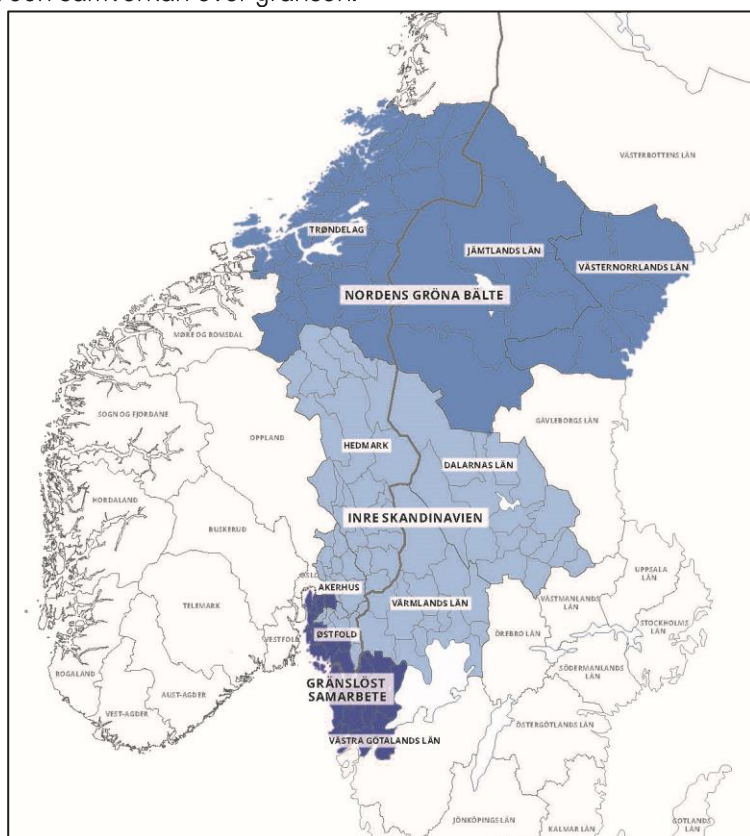
1. Investeringar för tillväxt och sysselsättning
2. Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)

Inom Interreg återfinns tre typer av program; gränsöverskridande program (A), transnationella program (B) samt interregionala program (C). Interreg V-A Sverige-Norge är ett gränsöverskridande program (A). Gränsöverskridande program syftar specifikt till att stärka samarbetet mellan regioner (NUTS III) som ligger på och längs med medlemsstaternas gränser. Programmen ska dessutom, liksom samtliga program inom ESI-fonderna, bidra till målen i den EU-övergripande strategin Europa 2020.

Interreg Sverige-Norge ska komplettera övrig regionalpolitik genom att utnyttja och stärka gränsregionernas samlade resurser, att reducera gränsbarriärer samt genom gemensamt politiskt ledarskap som främjar hållbarhet och samverkan över gränsen.

Programmet genomförs i tre geografiska delområden:

1. Nordens Gröna Bälte som består av Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Trøndelag fylke i Norge.
2. Inre Skandinavien som består av Värmlands och Dalarnas län i Sverige. I Norge ingår Hedmark, samt delar av Østfold och Akershus fylke.
3. Gränslöst Samarbete som består av delar av Västra Götalands län i Sverige samt delar av Østfold och Akershus fylke i Norge.

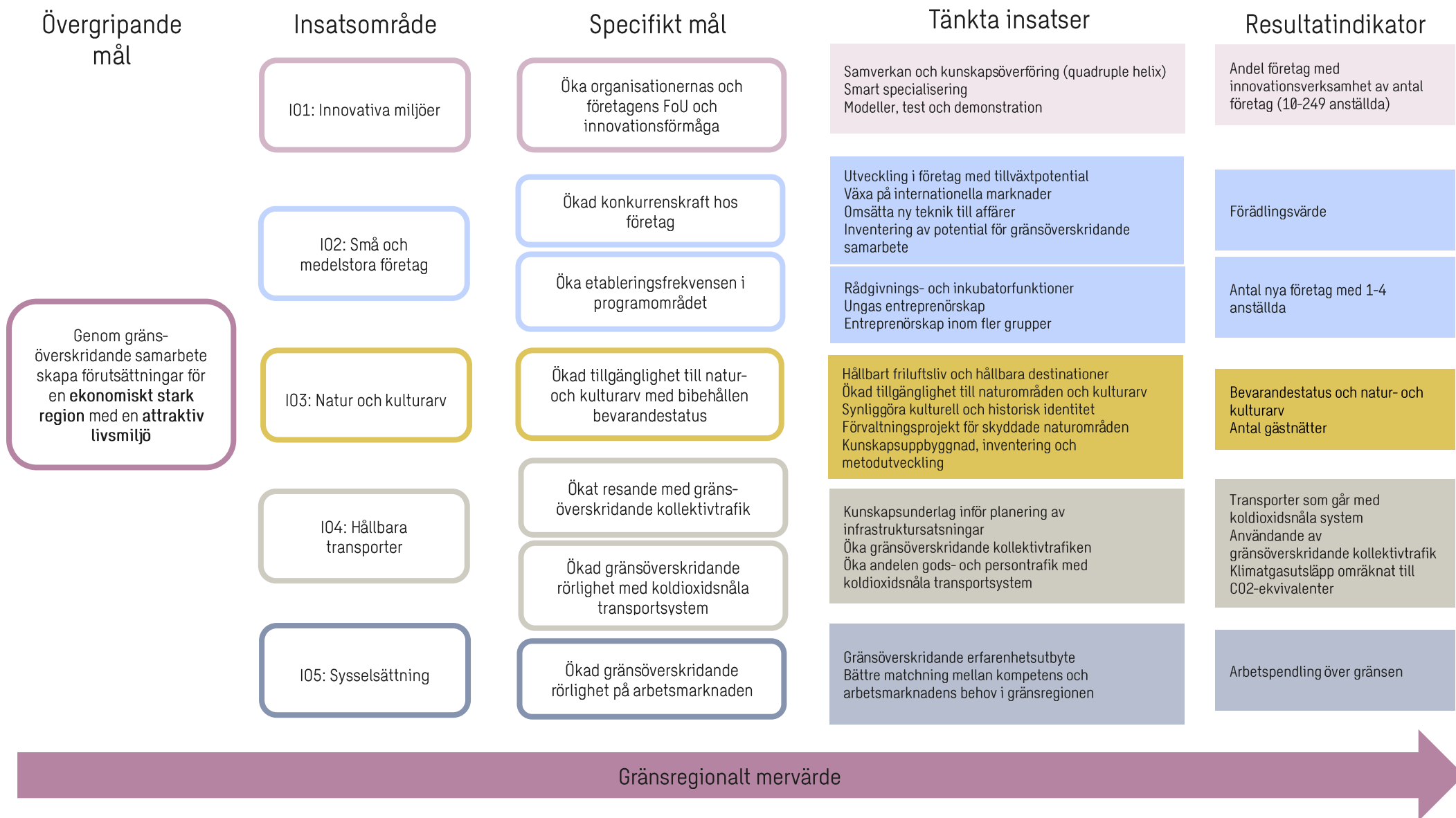
2.2 PROGRAMSTRUKTUR

Programstrukturen för Interreg Sverige-Norge 2014–2020 utgår från fem av EU-kommissionens tematiska mål för den aktuella programperioden:

- Tematiskt mål 1 – Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
- Tematiskt mål 3 – Att främja små och medelstora företag
- Tematiskt mål 6 – Att skydda miljön och främja en hållbar fördelning av resurser
- Tematiskt mål 7 – Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur
- Tematiskt mål 8 – Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet

Figur 1 på nästa sida illustrerar programlogiken, det vill säga den tänkta kedjan mellan aktiviteter och mål. De ovan nämnda tematiska målen ligger till grund för programmets fem insatsområden, Innovativa miljöer, Små och medelstora företag, Natur och kulturarv, Hållbara transporter och Sysselsättning. Dessa insatsområden har sammanlagt sju specifika mål, som ska realiseras genom ett antal tänkta insatser. Målen följs upp genom en eller flera resultatindikatorer. Det gränsregionala mervärdet är centralt i programmet och ska genomsyra alla aktiviteter och mål.

Figur 1. Illustration programlogik

2.3 BUDGET

Programmet finansieras av EU-medel och norska Interreg-midler. Unionens stöd till projekt inom programmet uppgår till ca 44 miljoner euro och medlen från norska Interreg-midler uppgår till ca 23 miljoner euro. Utöver dessa medel ska projekt inom programmet medfinansieras genom offentlig och/eller privat medfinansiering på minst 50 procent. Den totala budgeten för projekt inom programmet uppgår därmed till ca 134 miljoner euro¹. Tabell 1 visar hur budgeten är fördelad per insatsområde.

Tabell 1. Budget i euro tillgängliga för projekten, per insatsområde

Insatsområde	EU-medel + sv. medfinansiering	Norska interreg-midler + no. medfinansiering	Totalt	% av total
Innovativa miljöer	30 519 980	14 092 942	44 612 922	33 %
SMF	30 939 976	15 999 598	46 939 574	35 %
Natur- och kulturarv	8 839 992	4 373 672	13 213 664	10 %
Hållbara transporter ²	4 839 992	4 373 672	9 213 664	7 %
Sysselsättning	13 595 994	6 803 490	20 399 484	15 %
Totalt	88 735 934	45 643 374	134 379 308	

2.4 UTFALL

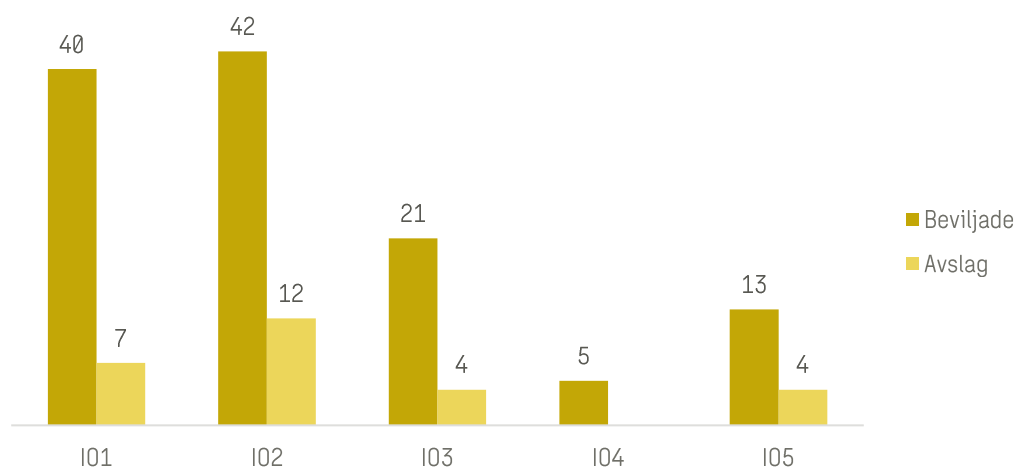
Utvärderingen har tagit del av programmets dokumentation av ansökningar och beslutade ärenden till och med september 2019. Programmet hade då fått 148 ansökningar varav 121 projekt och förstudier beviljats stöd inom programmets fem insatsområden. Figur 2 nedan visar hur beviljade projekt och förstudier samt avslag fördelats mellan områden. Från figuren går att utläsa att beviljandegraden är hög i samtliga insatsområden och att söktrycket har varit som starkast inom insatsområde 2, följt av insatsområde 1 och 3.

27 projekt har fått avslag. Orsakerna till avslag skiljer sig inte mellan de olika insatsområdena. Vanliga orsaker till avslag är att projektet saknar finansiering på norsk sida, att projektet inte engagerat relevanta samverkansparter eller näringslivet i tillräcklig utsträckning, eller att projektet inte bedöms bidra till insatsområdets specifika mål.

¹ Utöver dessa medel finansieras programmets genomförande genom tekniskt stöd som uppgår till 6 miljoner euro.

² Insatsområde 4 Hållbara transporter var ursprungligen budgeterat på samma sätt som för insatsområde 3, med ca 8,8 miljoner euro i EU-medel och svensk medfinansiering. Under programperioden har det visat sig att efterfrågan av projektmedel inom insatsområde 4 är mer begränsad än förväntat. Övervakningskommittén tog därför beslut i november 2018 att ansöka till EU-kommissionen om att flytta 2 miljoner euro av unionens stöd från insatsområde 4 till insatsområde 1, där efterfrågan varit som störst.

Figur 2. Beviljade projekt och förstudier samt avslag, fördelat per insatsområde

I analysen av programmets implementering har utvärderingen sammanställt hur mycket medel som beviljats per insatsområde. Tabell 2 visar totalt beviljade medel³.

Tabell 2. Beviljade projektmedel, exklusive förstudier, per insatsområde

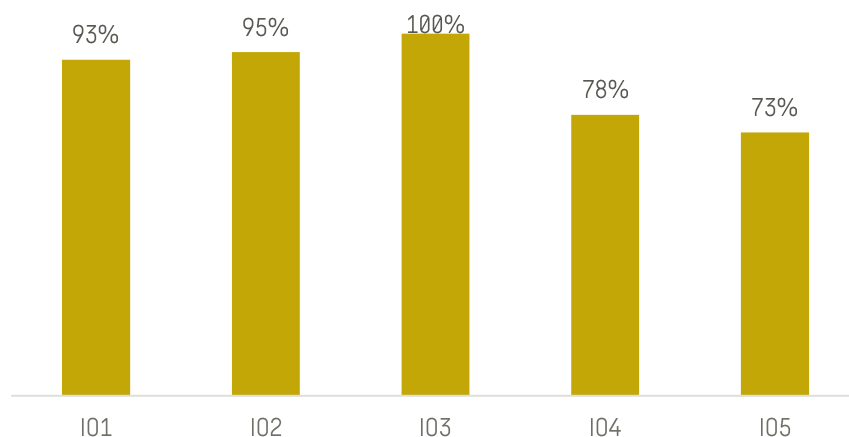
Insatsområde	EU-medel + sv. medfinansiering	Norska interreg-midler + no. medf.	Totalt
Innovativa miljöer	28 280 862	11 359 801	39 640 663
SMF	29 463 447	10 229 017	39 692 464
Natur- och kulturarv	9 586 717	4 202 692	13 789 409
Hållbara transporter	3 735 128	1 482 705	5 217 833
Sysselsättning	9 866 946	3 903 516	13 770 462
Totalt	80 933 100	31 177 731	112 110 831

Utvärderingen har också sammanställt inteckningsgraden per insatsområde, det vill säga hur mycket medel som beviljats i relation till budgeterade medel. Figur 3 visar inteckningsgraden per insatsområde. Inteckningsgraden inkluderar både beviljade projekt och förstudier⁴.

³ Tabellen visar endast resultat för beviljade projekt och exkluderar beviljade förstudier, då utvärderingen inte haft tillgång till data om norsk finansiering vad gäller förstudier.

⁴ Figuren visar endast inteckningsgraden för EU-medel och svensk medfinansiering, då utvärderingen tillsammans med uppdragsgivaren kommit överens om att detta ger en mest korrekt bild av inteckningsgraden i programmet som helhet.

Figur 3. Inteckningsgrad per insatsområde (inkl. förstudier)

Inteckningsgraden för programmet som helhet uppgår till 88 procent. Från figuren går att utläsa att inteckningsgraden inom insatsområde 1, 2 och 3 är hög. Inom dessa insatsområden har programmet beviljat nästan samtliga medel. Insatsområde 4 och 5 har lägre inteckningsgrad. Värt att notera är att insatsområde 4 trots reviderad budget har en relativt sett låg inteckningsgrad.

2.5 HORISONTELLA KRITERIER

Gemensamt för genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen är de horisontella kriterierna hållbar utveckling, jämställdhet, samt icke-diskriminering och lika möjligheter. Dessa perspektiv ska genomsyra strukturfondsprogram och -projekt. För Interreg Sverige-Norgeprogrammet innebär det bland annat att programsekretariatet ska beakta kriterierna vid urval av projekt. För projekten innebär det bland annat att konkretisera hur dessa perspektiv ingår i projektgenomförandet vid en ansökan om stöd.

I programdokumentet för Interreg Sverige-Norgeprogrammet beskrivs förutsättningarna för integrering av de horisontella kriterierna i programgenomförandet. Följande punkter är några exempel på hur de horisontella kriterierna beskrivs:

- Inom insatsområde 1 lyfts en mångfald av kvinnor och män bland annat fram som sätt att nå nya marknader och vidga referensramar
- Inom insatsområde 2 beskrivs ett behov av att uppmärksamma tillväxtmöjligheter inom fler branscher än de traditionellt manliga. Inom insatsområde 2 ser programmet också aktiviteter mot utrikes födda företagare som en väg till nya marknader och breddad språk- och kulturkompetens.
- Inom insatsområde 3 beskrivs att insatserna för att ta tillvara och stärka natur- och kulturarvet också bör inkludera de kulturarv som till exempel invandringen har fört med sig.
- Inom insatsområde 4 är hållbar utveckling ur ett miljöperspektiv centralt och projekten ska kunna visa upp ett systematiskt hållbarhetsarbete.
- Inom insatsområde 5 ser man stora möjligheter till tillväxt och sysselsättning genom ett aktivt mångfalds- och integrationsarbete.

3. PROJEKTENS INRIKTNING OCH RESULTAT

Detta kapitel belyser programmets implementering och resultat utifrån de projekt som beviljats inom respektive insatsområde. Utifrån dokumentstudier av slut- och lägesrapporter från 64 projekt har projektens inriktning, resultat och gränsöverskridande samverkan bedömts.

3.1 METOD

Bedömningarna och analyser i kapitlet har utgått från följande metoder:

1. Projektens inriktning

Sammanställningen av projektens inriktning syftar till att ge en övergripande bild av vilken typ av projekt som är vanligast inom insatsområdet. Samtliga slut- och lägesrapporter sammanställdes utifrån huvudsaklig inriktning och mål. Projekten kategoriserades systematiskt utifrån programmets förväntade insatser inom respektive insatsområde. Kategorierna sågs inte som ömsesidigt uteslutande utan ett projekt kunde räknas till flera kategorier.

2. Projektens resultat

Resultatbedömningen syftar till att avgöra hur väl projekten uppnått resultat. Projektens direkta resultat sammanställdes utifrån projektens rapportering av aktivitetsindikatorer i sina slutrapporter. Bedömningen av hur väl respektive projekt uppnått sina angivna indikatorer skedde på en tregradig skala:

Nivå 1: Projektet har ej uppnått resultat

Nivå 2: Projektet har delvis uppnått resultat

Nivå 3: Projektet har helt uppnått resultat

3. Projektens gränsöverskridande samverkan

Bedömningen av gränsöverskridande samverkan syftar till att ge en övergripande bild av hur samverkan skett inom respektive område. Projektens nivå av samverkan bedömdes utifrån en fyrgradig skala, i form av en samverkanstrappa. Samverkanstrappan illustreras i figur 4 nedan.

Eftersom gränsöverskridande samverkan är centralt för programmet är utgångspunkten för bedömningen att samtliga projekt har skapat någon form av samverkan över gränsen. En hög nivå av samverkan anses dock på att olika nivåer av samverkan skapa bättre förutsättningar för konkreta och bestående resultat.

Figur 4. Samverkanstrappa

3.2 INSATSOMRÅDE 1: INNOVATIVA MILJÖER

Insatsområde 1 syftar till att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation för att bidra till tillväxt och konkurrenskraft i regionen. Det specifika målet för insatsområdet är att öka organisationernas och företagens FoU och innovationsförmåga. I programdokumentet beskrivs bakgrunden till insatsområdet utifrån problembilden att företagens FoU-investeringar är låga i regionen, samt att många av regionens företag har ett avstånd till forskningsintensiva miljöer. Insatserna inom insatsområde 1 ska öka samverkan mellan akademi, näringsliv, offentlig sektor och den sociala ekonomin. På lång sikt ska insatserna bidra till att stärka de regionala innovationssystemen i gränsregionen.

Inom insatsområdet har programmet tänkt sig att ge stöd till följande typer av aktiviteter:

- Projekt som ökar samverkan och bidrar till kunskapsöverföring mellan forskningsmiljöer, företag, offentlig sektor och den sociala ekonomin
- Projekt som utifrån smart specialisering tar tillvara de styrkeområden som finns i gränsregionen, exempelvis genom behovsanpassad forskning
- Projekt som utvecklar praktiskt användbara modeller för att ta nya idéer till marknaden, inklusive test och demonstration

Inom insatsområdet har 47 ansökningar inkommit, varav 32 projekt och 8 förstudier har beviljats. Av dessa har utvärderingen haft tillgång till 13 slutrapporter och 8 lägesrapporter som underlag för att bedöma inriktning, resultat och gränsöverskridande mervärde. Tabell 3 nedan ger en översikt över projektportföljen i insatsområde 1.

Tabell 3. Översikt insatsområde 1

Insatsområde 1	
Antal ansökningar	47
Antal beviljade projekt	32
Antal beviljade förstudier	8
Totalt beviljade medel	39 640 663 €
Medelvärde svensk finansiering	883 776 €
Medelvärde norsk finansiering	378 660 €
Vanligast typ av projektaktör	Högskola och universitet (18), offentlig organisation på lokal nivå (7), offentlig organisation på regional nivå (5), ideella och ekonomiska föreningar (5)

INRIKTNING

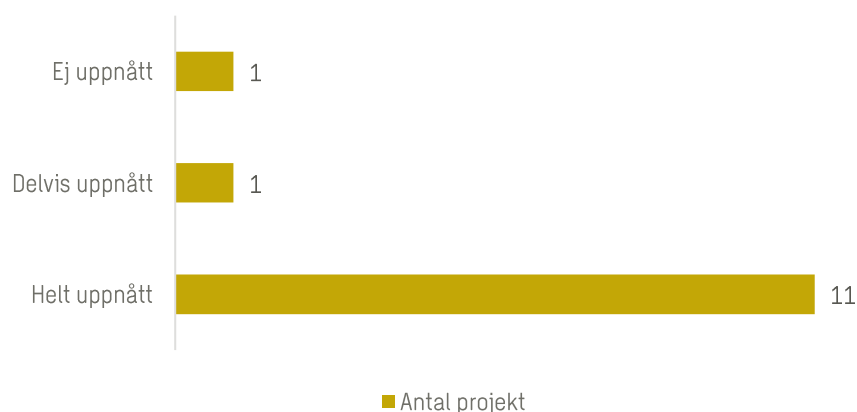
Projekten inom insatsområdet har **framför allt en inriktning på samverkan och kunskapsöverföring** mellan aktörer. 20 av 21 projekt har kategoriserats som samverkans- och kunskapsöverföringsprojekt. Dessa projekt beskriver mål och aktiviteter som framför allt fokuserar på att etablera samarbeten och koppla samman offentlig sektor, näringsliv och forskningsmiljöer inom ett visst område.

Förutom samverkan och kunskapsöverföring **finns ett antal projekt som är inriktade på modeller, test och demonstration**. 7 av 21 projekt har kategoriserats som test- och demonstrationsprojekt. Dessa projekt beskriver hur produkt- och metodutveckling eller test av nya tekniska lösningar har ingått i projekten. Några projektexempel är Bioraff som utvecklat metoder inom bioraffinering, IFUS som bedrivit forskning inom sensorteknologi och SOL som infört och testat ett antal tjänster inom välfärdsteknologi.

RESULTAT

Utifrån de 13 slutrapporter som utvärderingen haft tillgång till är bedömningen att **aktivitetsindikatorerna för projekten i insatsområde 1 i stor grad har uppnåtts**. Slutrapporterna visar på flertalet goda exempel på hur gemensamma insatser nått såväl företag, forskningsaktörer och studenter på båda sidor gränsen. Många av projekten har fokuserat på att utveckla samverkansstrukturer för forskning och utveckling, där företag och det offentliga gemensamt funnit samarbetsvägar genom gränsöverskridande samarbete. Figur 5 nedan illustrerar bedömningen av de 13 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 5. Resultat insatsområde 1

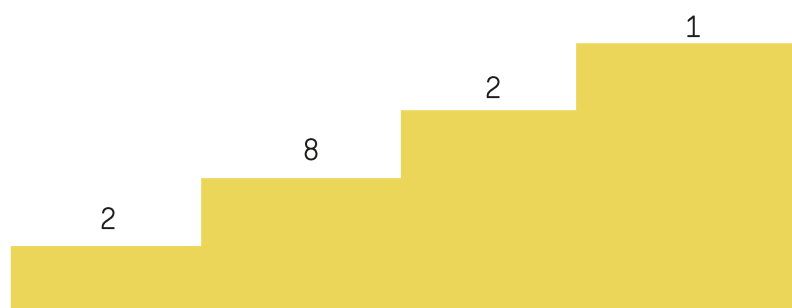
GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Den gränsöverskridande samverkan inom insatsområdet sker framför allt genom kunskapsöverföring. Många projekt har nått en nivå där återkommande gemensamma workshops varit en del av arbetet. Projekten lyfter fram dessa kunskapsutbyten som viktiga för ett fortsatt och fördjupat samarbete över gränsen.

Det finns några exempel där samverkan skett på en mer konkret nivå, genom att skapa gemensamma produkter eller rutiner. Ett projekt når upp till samverkansnivå 4, projektet GSS2. Den gränsöverskridande samverkan i projektet bedöms som bestående. En gemensam förvaltning av krishantering har etablerats, vilket på sikt kan överföras till ett fullt ut institutionaliserat samarbete. Det är dock värt att poängtera att flera projekt där samverkan sker på högre nivå är projekt som pågått under en längre tid, även i tidigare programperiod. Projekten har därmed i denna programperiod haft en stabil grund att stå på vad gäller samverkan.

Figur 6 nedan visar hur bedömningen av gränsöverskridande samverkan har gjorts utifrån de 13 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 6. Samverkan insatsområde 1

Not: Siffrorna motsvarar antal projekt på respektive samverkansnivå

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING INSATSONRÅDE 1

De projekt som bedömts inom insatsområdet är insatser som framför allt är inriktade på samverkan och kunskapsöverföring. Många av projekten har utvecklat samverkansstrukturer för forskning och utveckling. Projekten har skapat kontakter mellan offentliga aktörer, FoU-miljöer samt näringsliv på båda sidor gränsen. Denna typ av projekt överensstämmer med ambitionen inom insatsområdet att öka samverkan och minska avståndet mellan näringslivet och forskningsintensiva miljöer.

Några av de projekt som bedömts inom insatsområdet är inriktade på produkt- och teknikutveckling. Generellt sett ligger dock tonvikten i insatsområdet på samverkansstrukturer. Utvärderingens bedömning är att få projekt direkt kan sägas bidra till det specifika målet om ökad FoU och innovationsförmåga i organisationer och företag. Detta mål, och de faktorer som påverkar måluppfyllelse, bedömer vi i hög grad ligger utanför projektens och de genomförda aktiviteternas påverkanspotential.

3.3 INSATSONRÅDE 2: SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG

Insatsområdet är utformat utifrån två specifika mål:

1. Öka konkurrenskraften hos företag
2. Öka etableringsfrekvensen i regionen

Analysen i programdokumentet lyfter fram att mer än 90 procent av företagen i programområdet är SMF, många med knappa resurser för utvecklings- och internationaliseringsarbete. Samtidigt ses konkurrenskraften och innovationsförmågan hos SMF som avgörande för gränsregionens utveckling. Programmet ser framför sig insatser som ökar företagets tillgång till kompetens, kunskap och teknologi. Insatserna ska göra att fler företag går samman i innovativa miljöer och att fler företag vågar ta steget ut på internationella marknader.

Målet om att öka etableringsfrekvensen ses som viktigt utifrån en nedåtgående trend i antalet nya företag inom programområdet. Insatserna inom området ska öka mångfalden bland företagare och företag, genom att fler ska uppmuntras att starta och driva företag.

De förväntade insatserna inom insatsområdet är följande:

- Att genom samverkan och modeller stötta utveckling och växtkraft i företag och branscher med tillväxtpotential
- Insatser som stärker företagets möjligheter att växa, särskilt på internationella marknader
- Åtgärder som ökar företagets förmåga att ta emot, utveckla och omsätta ny teknik samt ny kunskap till affärsmöjligheter
- Inventering av branscher och företag med potential för gränsöverskridande samarbete och tillväxt
- Projekt som stärker och utvecklar rådgivnings- och inkubatorfunktioner för gränsöverskridande etableringar
- Projekt som tar tillvara ungas entreprenörskap och företagande
- Projekt som stimulerar fler grupper till att vara entreprenöriella

Inom insatsområdet har 54 ansökningar inkommit, varav 28 projekt och 14 förstudier har beviljats. Av dessa har utvärderingen haft tillgång till 11 slutrapporter och 13 lägesrapporter som underlag för att bedöma inriktning, resultat och gränsöverskridande mervärde. Tabell 4 nedan ger en översikt över projektportföljen i insatsområde 2.

Tabell 4. Översikt insatsområde 2

Insatsområde 2	
Antal ansökningar	54
Antal beviljade projekt	28
Antal beviljade förstudier	14
Totalt beviljade medel	39 692 464 €
Medelvärde svensk finansiering	1 865 046 €
Medelvärde norsk finansiering	722 038 €
Vanligast typ av projektaktör	Gruppering av företag (13), offentlig organisation på regional nivå (7), destinations- och utvecklingsbolag (7)

INRIKTNING

Tonvikten i insatsområdet ligger på projekt som genom samverkan och modeller stöttar utveckling i företag och branscher med tillväxtpotential. 14 av 24 projekt räknas till denna kategori. Gemensamt för projekten är insatser som ska skapa bättre förutsättningar för en viss bransch, till exempel besöksnäringen, handelsbranschen och livsmedelsbranschen. Insatserna riktar sig i regel inte direkt mot företag. Fokus ligger snarare på att stärka strukturen runt näringslivet, till exempel genom att marknadsföra en region som en turistdestination, vilket i sin tur ska leda till att stärka företagets konkurrenskraft.

4 av 24 projekt kategoriseras som insatser inriktade mot tillväxt och internationalisering i företag. Dessa projekt är mer inriktade direkt mot företag, framför allt vad gäller internationalisering. Det finns också några exempel på projekt som är inriktade på inventering för gränsöverskridande samarbete, 2 av 24 projekt räknas till denna kategori. Utifrån dokumentstudierna finns **inga exempel i insatsområdet på projekt med inriktning på utveckling och omsättning av ny teknik i företag**. Projekten inom insatsområdet är generellt inte inriktade mot tekniska branscher, de flesta projekt fokuserar på besöksnäringen, med några undantag.

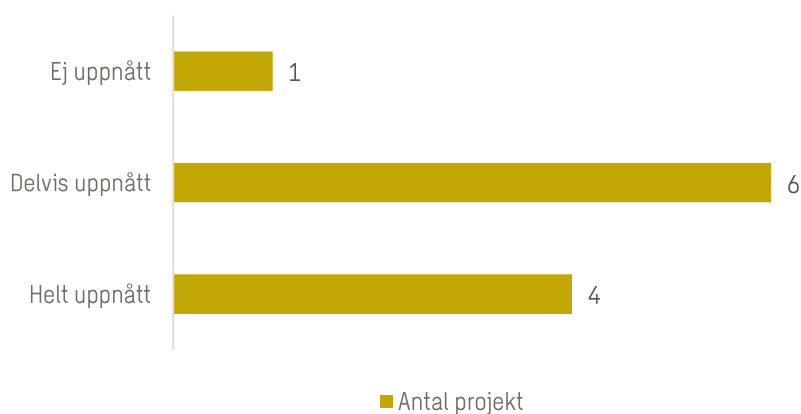
Det är också tydligt att **de flesta projekt är inriktade mot målet att öka konkurrenskraften hos företag**. 4 av 24 projekt har inriktning mot målet att öka etableringsfrekvensen i regionen, varav 2 är inriktade mot unga, 1 mot entreprenörskap i fler grupper och 1 mot rådgivnings- och inkubatorfunktioner.

RESULTAT

Utifrån de 11 slutrapporter som utvärderingen haft tillgång till är bedömningen att **aktivitetsindikatorerna inom insatsområdet delvis har uppnåtts**. Många av slutrapporterna

redovisar delvis uppnådda aktivitetsindikatorer. I flertalet fall har dessa projekt uppnått flera indikatorer, men inte mer än hälften av de som ursprungligen inkluderades. Det finns dock flera exempel där projekten helt uppnått sina indikatorer, generellt har samverkansprojekt mot besöksnäringen varit lyckade. Figur 7 nedan illustrerar bedömningen av de 11 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 7. Resultat insatsområde 2

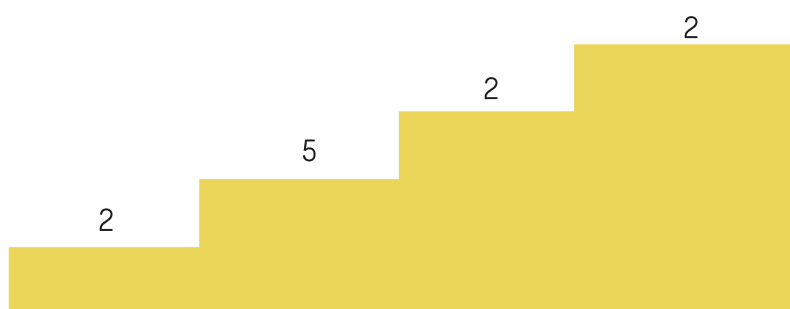
GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Inom insatsområdet sker gränsöverskridande samverkan på flera nivåer. I likhet med insatsområde 1 är det **vanligast med samverkan på nivå 2**, till exempel genom regelbundna gemensamma möten och konferenser. Det finns några projekt som bedömts nå samverkansnivå 1. I dessa projekt har man initialt genomfört gränsöverskridande möten, men i nästa steg har projekten genomfört separata utbildningar och workshops på respektive sida gränsen.

Två projekt bedöms nå samverkansnivå 4. Inom projekten *Reisemålsutvikling Meråker Storlien* respektive *Gränslös Naturturism 2015–2018* finns exempel på etablerat och bestående samarbete, med bland annat gemensamma webbplatser, gemensam planering av vandrings- och cykelleder och gemensamma liftkort.

Figur 8 nedan visar hur bedömningen av gränsöverskridande samverkan har gjorts utifrån de 11 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 8. Samverkan insatsområde 2

Not: Siffrorna motsvarar antal projekt på respektive samverkansnivå

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING INSATSOMRÅDE 2

De flesta av de projekt som bedömts inom insatsområdet är insatser som fokuserar på att stärka strukturen runt näringslivet. Många projekt är inriktade mot en viss bransch, till exempel besöksnäringen. Några projekt riktar sig direkt mot företag, men tonvikten i insatsområdet är på samverkan mellan företagsfrämjande aktörer för att förbättra förutsättningarna för näringslivsutveckling. Utvärderingens bedömning är att insatserna framför allt på ett indirekt sätt bidrar till det specifika målet om ökad konkurrenskraft i företag.

Majoriteten av projekten som bedömts arbetar inom målet att öka konkurrenskraften och färre projekt inom målet att öka etableringsfrekvensen. Underlaget för att nå programmets mål om ökad etableringsfrekvens i form av fler antal företag bedöms därför som relativt begränsat. Utvärderingens bedömning är också att målet i hög grad ligger utanför projektens påverkanspotential.

3.4 INSATSOMRÅDE 3: NATUR OCH KULTURARV

Målet för insatsområde 3 är att öka tillgängligheten till gränsregionens natur- och kulturarv med bibehållen bevarandestatus. Programdokumentet beskriver hur gränsöverskridande natur- och kulturtillgångar gynnas av ett gemensamt synsätt och gemensamma förvaltningsinsatser över gränsen. Insatserna inom området förväntas leda till både bevarande och tillgängliggörande av natur- och kulturarv, som i sin tur kan bidra till näringslivsutveckling.

Inom programmet finns förväntningar på följande insatser inom området:

- Projekt som utvecklar geografiska naturområden och kultur och kulturarv för ett hållbart friluftsliv och som hållbara destinationer.
- Projekt som syftar till ökad tillgänglighet till naturområden och kulturarv, både fysiskt och genom ny teknik
- Projekt som bidrar till att synliggöra och stärka den kulturella och historiska identiteten i gränsregionen
- Gemensamma förvaltningsprojekt för gränsöverskridande skyddade naturområden, hav och vattendrag
- Samarbete över gränsen för kunskapsuppbyggnad, inventering och metodutveckling, exempelvis för återställande av naturmiljöer som sträcker sig över gränsen

Inom insatsområdet har 25 ansökningar inkommit, varav 15 projekt och 6 förstudier har beviljats. Av dessa har utvärderingen haft tillgång till 3 slutrapporter och 6 lägesrapporter som underlag för att bedöma inriktning, resultat och gränsöverskridande mervärde. Tabell 5 nedan ger en översikt över projektportföljen i insatsområde 3.

Tabell 5. Översikt insatsområde 3

Insatsområde 3	
Antal ansökningar	25
Antal beviljade projekt	15
Antal beviljade förstudier	6
Totalt beviljade medel	13 789 409 €
Medelvärde svensk finansiering	621 585 €
Medelvärde norsk finansiering	323 284 €
Vanligast typ av projektaktör	Offentlig organisation på regional nivå (7), destinations- och utvecklingsbolag (3), högskola och universitet (3), ideella och ekonomiska föreningar (3)

INRIKTNING

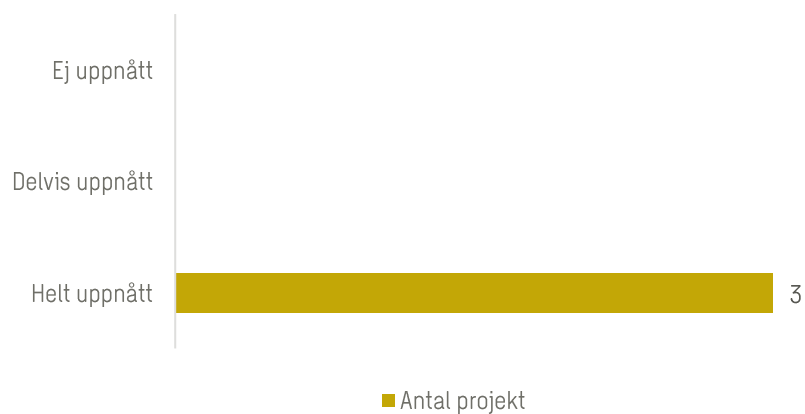
Utifrån de 9 rapporter som utvärderingen haft tillgång till är bilden att **projekten inom insatsområdet är relativt jämnt fördelade** utifrån de insatser som programmet förväntat sig. Flest projekt kategoriseras som hållbara destinationer, 3 av 9 projekt återfinns i denna kategori. Dessa projekt är inriktade på vidareutveckling och marknadsföring av destinationer, samtidigt som de fokuserar på till exempel ökad kunskap om att värna naturarvet i fjällen. 1 projekt kategoriseras förutom hållbara destinationer också som ett projekt inom ökad tillgänglighet, då man arbetat med tillgänglighetsanpassning.

Generellt ligger tonvikten i insatsområdet på naturarv. Utöver projekten ovan finns också 2 projekt som är inriktade på kunskapsuppbyggnad om naturresurser, och ytterligare 2 projekt kategoriseras som förvaltningsprojekt för naturområden. Några projekt med inriktning mot kulturarv finns också i insatsområdet, 2 av 9 projekt kategoriseras som insatser som synliggör och stärker den kulturella och historiska identiteten i gränsregionen.

RESULTAT

Resultat har bedömts utifrån 3 slutrapporter och samtliga projekt bedöms uppnå sina aktivitetsindikatorer. Samtidigt diskuteras hos ett projekt en utmaning i att kvantifiera resultat, in detta fall hur man kan mäta hur många personer man nått ut till genom en kunskapsspridningsinsats. Figur 9 nedan illustrerar bedömningen av de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 9. Resultat insatsområde 3

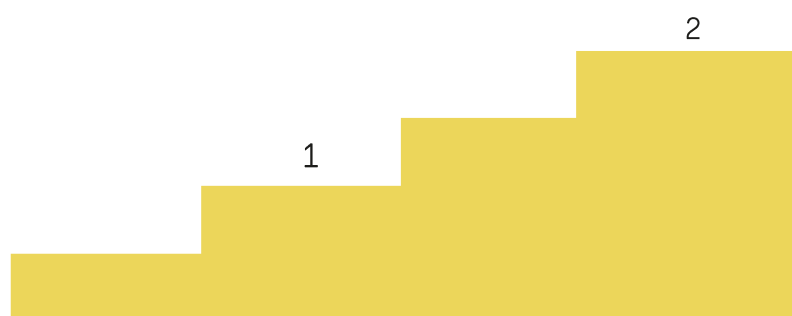

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

De 3 projekt som slutrapporterat inom insatsområdet visar på en stor aktivitet över gränsen. Två av projekten bedöms arbeta med samverkan på nivå 4. Ett exempel är projektet *Gränsöverskridande besöksförvaltning för Fulufjällets nationalparker* som bland annat har tagit fram en besöksstrategi för nationalparkerna på respektive sida gränsen och även etablerat ett gemensamt besökscentrum.

Figur 10 nedan visar hur bedömningen av gränsöverskridande samverkan har gjorts utifrån de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 10. Samverkan insatsområde 3

Not: Siffrorna motsvarar antal projekt på respektive samverkansnivå

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING INSATSOMRÅDE 3

Utvärderingens underlag är relativt begränsat i insatsområde 3. De projekt som bedömts inom insatsområdet anses överensstämma väl med de tänkta insatser programmet ställt upp. Tonvikten i insatsområdet är på naturarv men det finns även projekt som är inriktade på synliggörande av kulturarv.

Flera av projekten är inriktade på vidareutveckling och marknadsföring av destinationer. Dessa projekt är i linje med programmets ambition om att näringslivsutveckling som resultat av insatserna inom insatsområdet. Flera av projekten inom insatsområdet bedöms också ha en hög nivå av gränsöverskridande samverkan. Utvärderingens bedömning är att insatserna generellt sett gör ett bidrag till målet om ökad tillgänglighet med bibehållen bevarandestatus.

3.5 INSATSOMRÅDE 4: HÅLLBARA TRANSPORTER

Insatsområdet utgår från två specifika mål:

1. Ökat resande med gränsöverskridande kollektivtrafik
2. Öka den gränsöverskridande rörligheten med inriktning mot koldioxidsnåla transportsystem

Programanalysen som föregick programskrivningen pekade ut gränsöverskridande kommunikation som en av de största svagheter i regionen. Trots stor gränspendling finns inte en tillräckligt samordnad kollektivtrafik över gränsen och transporter sker huvudsakligen med bil. Gods- och persontrafiken har dessutom ökat i omfattning de senaste åren och transporternas belastning på miljön ses som en stor utmaning för regionen.

De förväntade insatserna inom insatsområdet är följande:

- Projekt som tar fram kunskapsunderlag och kartläggningar som underlättar planering av infrastruktursatser över eller i anslutning till nationsgränsen
- Projekt som syftar till att öka den gränsöverskridande kollektivtrafiken
- Projekt som syftar till att öka andelen gods- och persontrafik som utförs med koldioxidsnåla transportsystem

Inom insatsområdet har 5 ansökningar inkommit, varav samtliga, 4 projekt och 1 förstudie, har beviljats medel. Utvärderingen har haft tillgång till tre slutrapporter som underlag för att bedöma inriktning, resultat och gränsöverskridande mervärde. Tabell 6 nedan ger en översikt över projektportföljen i insatsområde 4.

Tabell 6. Översikt insatsområde 4

Insatsområde 4	
Antal ansökningar	5
Antal beviljade projekt	4
Antal beviljade förstudier	1
Totalt beviljade medel	5 217 833€
Medelvärde svensk finansiering	1 300 429 €

Medelvärde norsk finansiering	534 072 €
Vanligast typ av projektaktör	Offentlig organisation på regional nivå (4), ideella och ekonomiska föreningar (1)

INRIKTNING

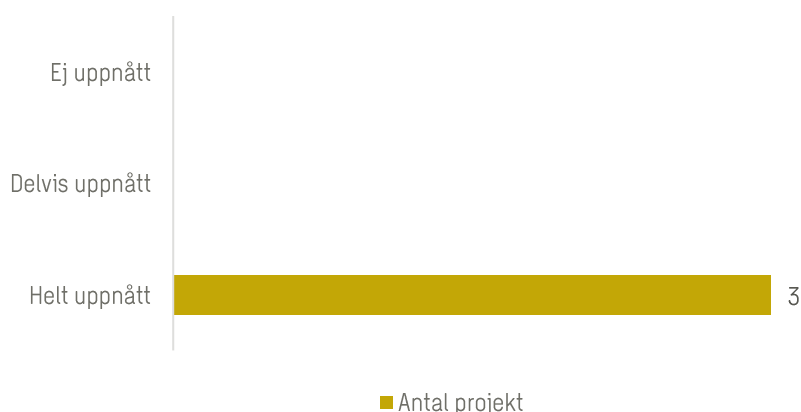
Få projekt har beviljats inom insatsområdet men **de projekt vars slutrapporter studerats har en tydlig koppling till programmets tänkta insatser**. 2 av 3 projekt är inriktade på koldioxidsnåla transportsystem. I projektet *Green Drive Region* ska kompetensöverföring och erfarenhetsutbyte mellan regioner och kommuner bidra till att utveckla infrastruktur och öka användning av fossilfria fordon. Projektet *Hela Gröna Vägen* är inriktat på att regionens kommuner ska arbeta aktivt för en infrastruktur som gör det enkelt att välja förnyelsebara bränslen i regionen.

Ett projekt kategoriseras både inom gränsöverskridande kollektivtrafik och inom kunskapsunderlag inför planering. Projektet *Fjelltransfer Trysil-Dalafjellene* syftar dels till att ta fram ett kunskapsunderlag om gränsöverskridande kollektivtrafik, dels att utreda förutsättningarna för att bedriva sådan i området Dalafjällen-Trysil via flygplatsen.

RESULTAT

Alla tre projekt bedöms uppnå sina aktivitetsindikatorer. Trots att indikatorerna nås finns en inbyggd problematik i insatsområdet som också diskuteras i en av slutrapporterna. Projektens arbete och förutsättningar att nå sina övergripande mål styrs av nationella prioriteringar och regelverk och ett enskilt projekt har mycket begränsade påverkansmöjligheter. Figur 11 nedan illustrerar bedömningen av de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 11. Resultat insatsområde 4

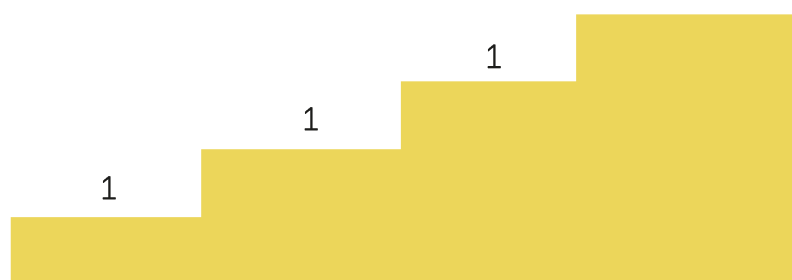

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Projekten har fördelats jämnt över samverkanstrappan. Gemensamt för projekten är att de på olika sätt arbetat mot att åstadkomma en högre grad av kommunikation kring möjligheterna till hållbara transporter, genom dialog, nätverksträffar och en gemensam kommunikationsstrategi.

Figur 12 nedan visar hur bedömningen av gränsöverskridande samverkan har gjorts utifrån de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 12. Samverkan insatsområde 4

Not: Siffrorna motsvarar antal projekt på respektive samverkansnivå

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING INSATSOMRÅDE 4

Söktrycket i insatsområdet är väldigt begränsat och detta påverkar förutsättningarna för att nå de specifika målen. De projekt som har bedömts inom insatsområdet är relevanta och överensstämmer med programmets tänkta insatser inom insatsområde 4. Däremot ligger tonvikten i projekten på samverkansstrukturer och framtagande av kunskapsunderlag. Detta är naturligt då förändringsarbete inom området framför allt styrs av nationella prioriteringar och regelverk. Utvärderingens bedömning är därför att målen i hög grad ligger utanför projektens och de genomförda aktiviteternas påverkanspotential.

3.6 INSATSOMRÅDE 5: SYSSELSÄTTNING

Målsättningen i insatsområdet är att öka den gränsöverskridande rörligheten på arbetsmarknaden. I programdokumentet lyfts fram att arbetskraftens rörlighet mellan Sverige och Norge har ökat kraftigt under 2000-talet. Samtidigt finns hinder för en gränsöverskridande arbetsmarknad i form av till exempel skatter, försäkringar och sociala förmåner. Skillnader i arbetslagstiftning och arbetsgivaravgifter i de båda länderna utgör också hinder.

Insatserna inom programmet förväntas bidra till att komma till rätta med olika typer av gränshinder som hindrar arbetskraftens rörlighet över gränsen. Programmet ser också behov av insatser som skapar en bättre kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden, med gränsregionala synergieffekter.

Inom insatsområdet har programmet tänkt sig att ge stöd till följande typer av aktiviteter:

- Projekt som stödjer individers och företagens aktiviteter över gränsen genom erfarenhetsutbyte, information eller genom att ta fram nya metoder och modeller.
- Projekt som bidrar till en bättre matchning mellan kompetens och arbetsmarknadens behov i gränsregionen

Inom insatsområdet har 17 ansökningar inkommit, varav 11 projekt och 3 förstudier har beviljats. Av dessa har utvärderingen haft tillgång till 3 slutrapporter och 4 lägesrapporter som underlag för att bedöma inriktning, resultat och gränsöverskridande mervärde. Tabell 7 nedan ger en översikt över projektportföljen i insatsområde 5.

Tabell 7. Översikt insatsområde 5

Insatsområde 5	
Antal ansökningar	17
Antal beviljade projekt	11
Antal beviljade förstudier	3
Totalt beviljade medel	20 399 484 €
Medelvärde svensk finansiering	896 995 €
Medelvärde norsk finansiering	354 865 €
Vanligast typ av projektaktör	Offentlig organisation på lokal nivå (4), forsknings- och utvecklingsmiljöer (3), gruppering av företag (2)

INRIKTNING

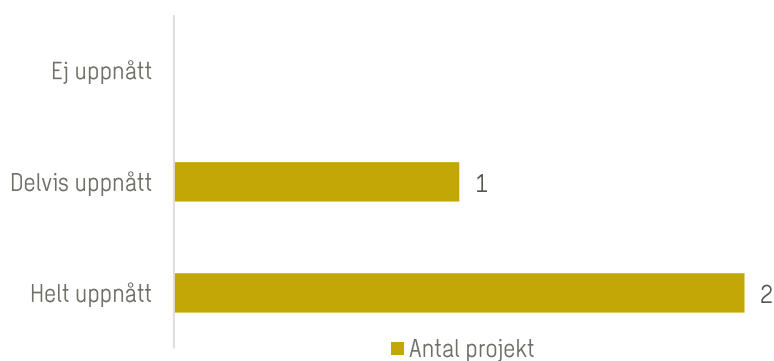
Insatsområdet är framför allt inriktat på gränsöverskridande erfarenhetsutbyte. 5 av 7 projekt räknas inom denna kategori. Gemensamt för projekten är att inom en viss bransch skapa kontaktytor och få kunskaper om förutsättningar på andra sidan gränsen. Projekten fokuserar bland annat på social företagande, skogsbruk och traditionshantverk.

2 av 7 projekt fokuserar på bättre matchning mellan kompetens och arbetsmarknadens behov. Dessa projekt arbetar bland annat med att stärka kopplingen mellan skola och näringsliv.

RESULTAT

Utvärderingen har haft tillgång till tre slutrapporter. Två projekt har uppnått de aktivitetsindikatorer som angetts till fullo, ett projekt har delvis uppnått sina indikatorer. I det senare fallet har projektet som helhet haft många deltagare, men har också satt ambitiösa mål gällande en mängd indikatorer. Figur 13 nedan illustrerar bedömningen av de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 13. Resultat insatsområde 5

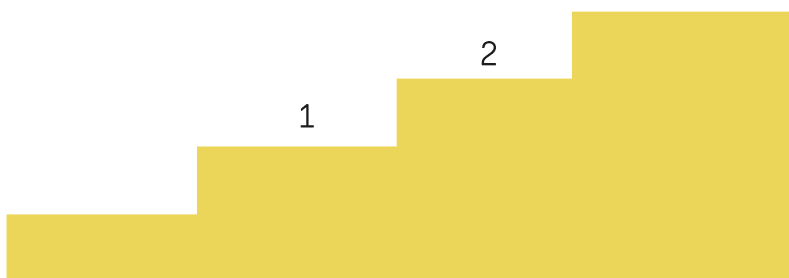

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Projekten i insatsområdet har nått samverkansnivå 2 och 3. Generellt har projekten fokuserat på att etablera initiativ för kontakter eller utbyten på båda sidor gränsen. Ett projekt som nått samverkansnivå 3 är projektet *GREI*. Projektet har skapat gemensamma universitetskurser där eleverna kan läsa kombinerade program vid både svenska och norska lärosäten.

Figur 14 nedan visar hur bedömningen av gränsöverskridande samverkan har gjorts utifrån de 3 slutrapporterna inom insatsområdet.

Figur 14. Samverkan insatsområde 5

Not: Siffrorna motsvarar antal projekt på respektive samverkansnivå

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING INSATSOMRÅDE 5

Även i insatsområde 5 är utvärderingens underlag relativt begränsat. Av de projekt som bedömts kategoriseras de flesta som insatser med inriktning på gränsöverskridande erfarenhetsutbyte. Denna inriktning överensstämmer med programmets tänkta insatser. Några projekt kategoriseras som insatser med inriktning på bättre matchning. Dessa projekt fokuserar på skolorngdomar och ungt entreprenörskap. Utvärderingens bedömning är att det finns begränsade möjligheter att nå insatsområdets mål eftersom det specifika målet om ökad gränsöverskridande rörlighet på arbetsmarknaden i hög grad ligger utanför projektens påverkanspotential.

4. LÄRDOMAR OCH ERFARENHETER FRÅN PROJEKTEN

Detta kapitel ger en fördjupande bild av programmets implementering genom ett projektoperativt perspektiv. Utvärderingen genomförde två gruppintervjuer med sex projektrepresentanter i anslutning till en projektkonferens i Trollhättan den 23 oktober 2019. Projekten kom från insatsområde 1, 3 och 5. Alla tre geografiska delområden var representerade.

Under gruppintervjuerna fick projektrepresentanterna diskutera och reflektera kring frågor om bland annat möjligheter och utmaningar med projektarbete över gränsen, förutsättningar för gränsöverskridande samverkan och integrering av horisontella kriterier⁵. Kapitlet innehåller en sammanfattning av de centrala teman som berördes under gruppintervjuerna.

PROJEKTARBETE ÖVER GRÄNSEN

Överlag ser de intervjuade projektrepresentanterna gränsöverskridande projektarbete som relevant och naturligt för sina respektive verksamheter. En projektrepresentant är från Svinesundskommittén som är en medlemsorganisation med svenska och norska kommuner och är därmed per definition gränsöverskridande. De intervjuade projekten inom insatsområde 3 arbetar med geografiska områden som sträcker sig över gränsen och ser också en naturlig utgångspunkt i gränsöverskridande projektarbete. Ett annat projekt hade sedan tidigare använt sig av norsk expertis inom snöforskning och såg nu tillfälle att driva kunskapsutveckling tillsammans.

Att nyttja varandras kompetenser och resurser lyfts återkommande som en möjlighet med projektarbete över gränsen. Samarbetet ger tillgång till ny kunskap och nya perspektiv från respektive sida gränsen. Flera projektrepresentanter ser projekten som en möjlighet att skapa gemensamma lösningar på gemensamma utmaningar. Det ses bland annat som positivt att få tillgång till den offentliga förvaltningen på respektive sida gränsen, i syfte att utveckla gemensamma standarder för förvaltning av djurarter.

Flera utmaningar med projektarbete över gränsen tas också upp i intervjuerna. I viss mån är språket en utmaning. Språket utgör inte ett hinder för projektgrupperna men däremot för vissa delar av projektens målgrupper. Skillnader i förvaltningskultur lyfts som ett hinder av några av de intervjuade. Den svenska sidan upplevs som mer byråkratisk med längre beslutstider än den norska, vilket påverkar förutsättningarna att driva projektet framåt. Ett annat hinder är den offentliga förvaltningens mandat. Projektarbete som riktas mot till exempel Länsstyrelsen eller regioner kan hindras av att dessa organisationer endast arbetar inom ett avgränsat geografiskt område och därmed inte har mandat att besluta om gränsöverskridande aktiviteter.

Obalansen mellan svensk och norsk finansiering inom Interreg lyftes slutligen fram som en utmaning för projektgenomförandet. Programmets finansieringsstruktur bygger på att 65 procent av ett projekt finansieras av EU-medel och 35 procent av IR-midler. De intervjuade projektrepresentanterna menar att detta skapar en naturlig arbetsfördelning där mer arbetstid

⁵ Fullständig intervjuguide återfinns i bilaga 1 i rapporten

och projektansvar ligger på den svenska samverkansparten. Arbetsfördelningen behöver i sig inte vara negativ, men några projektrepresentanter upplever hinder då samverkansparter har begränsat med tid för projektarbete som försvårar arbetet med att driva projektet framåt. En projektrepresentant lyfter också fram att obalansen begränsar möjligheterna att få tillgång till specialkompetens på norsk sida.

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

Under intervjuerna fick projektrepresentanterna reflektera över de olika samverkansnivåer som utvärderingen definierat i samverkanstrappan⁶. Projektrepresentanterna ser generellt den gränsöverskridande samverkan i sina projekt som relativt utvecklad. Samverkansnivå 1 med fokus på kontaktskapande och samverkansnivå 2 med fokus på kunskapsöverföring ses av de intervjuade som naturliga utgångspunkter för starten av projektarbetet.

Flera av de intervjuade projektrepresentanterna lyfter vikten av kommunikation som grund för vidare samverkan. En av projektrepresentanterna i insatsområde 3 lyfter fram värdet i att med regelbundna avstämningar etablera en relation som över tid ger utrymme för vidare steg i samverkanstrappan. På så vis kan gemensam metodik och språk utvecklas vilket ger ytterligare stöd i det fortsatta projektarbetet samt efter projekttidens slut.

De flesta av projekten bedömer dock att samverkan under projektperioden har utvecklats till nivå 3 som karaktäriseras av ett etablerat samarbete där parterna genomför gemensamma aktiviteter. Ambitionen inom flera projekt är dessutom att få till ett bestående samarbete efter projektslut med en gemensam praxis för gränsöverskridande samverkan, det vill säga samverkansnivå 4 enligt samverkanstrappan.

HORISONTELLA KRITERIER

Projektrepresentanterna fick också frågor om hur de integrerat horisontella kriterier i projektets mål och genomförande. Flera av de intervjuade har inte tidigare arbetat med dessa perspektiv utan behövde arbeta lite med att förstå och reflektera kring hur kriterierna skulle kunna integreras.

Projektrepresentanterna inom insatsområde 1 ser en tydlig koppling mellan projektverksamheten och miljömässig hållbarhet. Flera projektrepresentanter har projekt som utgår från relativt mansdominerade branscher eller intressen, till exempel jakt och snöforskning. I dessa fall har projektgrupperna försökt arbeta för att rekrytera kvinnor till aktiviteter eller referensgrupper. En projektrepresentant i insatsområde 3 lyfter fram hur projekt inom natur och kulturarv kan arbeta med bred informationsspridning för att tillgängliggöra kunskap till fler grupper. En projektrepresentant i insatsområde 5 vars projekt inriktat sig på nyanlända ungdomar ser möjligheter i att utveckla mångfaldsperspektivet genom gränsöverskridande projektarbete då Sverige har andra erfarenheter än Norge av flyktingmottagande.

⁶ Se figur 4, s. 14.

5. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

Föregående kapitel har gått igenom programmets implementering och resultat på programövergripande nivå, per insatsområde respektive utifrån ett projektoperativt perspektiv. I detta kapitel sammanfattar utvärderingen några huvudsakliga slutsatser.

5.1 BRETT PROGRAM MED VARIERAT SÖKTRYCK

Illustrationen av programlogiken för Interreg Sverige-Norgeprogrammet visar på ett brett och relativt spretigt program med ambitiösa mål. Fem insatsområden ska sträva mot sju specifika mål som ska uppfyllas genom en mängd förväntade insatser. Inom programmet ryms både forsknings- och innovationsprojekt, insatser som ska främja internationalisering i SMF, gemensamma förvaltningsprojekt av naturområden och praktikplatser för skolungdomar.

Bredden i programmet skapar möjligheter för en mängd aktörer och sektorer att delta och bidra till utveckling i gränsregionen. Samtidigt finns en risk att programmets resurser sprids ut på ett sätt som försvårar möjligheterna att nå programmets mål. Sekretariatets möjligheter att styra insatserna mot målen försvåras också av ett för spretigt innehåll.

Sammanställningen av antal ansökningar, beviljade projekt och inteckningsgrad per insatsområde visar att söktrycket skiljer sig mellan insatsområden. Flest ansökningar och högst inteckningsgrad återfinns i insatsområde 1, 2 och 3. Insatsområde 4 och 5 har ett lägre söktryck och en lägre inteckningsgrad än övriga. Resurser från insatsområde 4 har dessutom flyttats över till insatsområde 1 på grund av lågt söktryck. En del av förklaringen till att insatsområde 4 och 5 har färre projekt kan vara att förutsättningarna för områdena i stor utsträckning styrs av nationella regelverk och prioriteringar.

5.2 GODA RESULTAT OCH UTVECKLAD SAMVERKAN PÅ PROJEKTNIVÅ

Sammanställningen av projektens slut- och lägesrapporter visar att beviljade insatser överlag stämmer överens med de tänkta insatser som formulerats i programdokumentet. Tonvikten i de flesta insatsområden ligger på insatser som syftar till att utveckla samverkansstrukturer, kunskapsöverföring eller erfarenhetsutbyte. Det finns färre insatser som är inriktade på produkt- och teknikutveckling, utvecklingsinsatser direkt mot SMF eller ökad matchning på arbetsmarknaden.

Bedömningen av projektens resultat bygger på inrapporterade aktivitetsindikatorer. Sammanställningen visar att projekten i huvudsak uppnår sina aktivitetsindikatorer. Det finns också ett antal exempel där projekten med råge har uppnått sina aktivitetsindikatorer. Detta tyder på att det kan finnas utmaningar kopplat till att sätta realistiska målvärden. Ur ett mål- och resultatstyrningsperspektiv är det viktigt att indikatorernas målvärden så långt som möjligt fastställs på en realistisk nivå och inte sätts vare sig för högt eller för lågt.

Gränsöverskridande samverkan sker för de flesta projekt inom programmet genom kunskapsöverföring, gemensamma workshops, nätverksträffar etc. Det finns dock ett antal exempel på projekt som har en hög nivå av samverkan och genomför saker tillsammans. Bland

projekten finns exempel på gemensamma databaser, besöksstrategier och universitetskurser. Utvärderingens bedömning är att det på de högre nivåerna av samverkan finns tydliga gränsöverskridande mervärden.

5.3 INSATSERNA UTGÖR FRAMFÖR ALLT ETT INDIREKT BIDRAG TILL MÅLEN

En central utvärderingsfråga är om resultaten av den samlade projektportföljen skapar förutsättningar för att nå programmets mål. Utvärderingens övergripande bedömning är att projektportföljens tonvikt på samverkansstrukturer och kunskapsöverföring framför allt utgör ett indirekt bidrag till programmålen. Förutsättningarna för att nå programmålen bedöms därför vara relativt svaga. Insatserna inom insatsområde 3 utgör ett undantag. Utvärderingens bedömning är att det inom insatsområde 3 generellt sett genomförs konkreta insatser med direkta bidrag till det specifika målet

Ett exempel på hur ett indirekt bidrag till målen ser ut är ett projekt vars aktiviteter syftar till att stärka marknadsföringen av en besöksdestination. Detta ska i sin tur stärka företag inom besöksnäringen, vilket till slut kan bidra till målet om ökad konkurrenskraft hos SMF. Projektet bygger på en logisk kedja mellan aktiviteter och mål, men avståndet mellan genomförda aktiviteter och slutmålet bedöms vara stort och det är troligtvis svårt att nå målet inom ramen för projektperioden.

Bedömningen att det finns relativt svaga förutsättningar för att nå målen betyder inte att insatserna som genomförs inom programmet är irrelevanta. Det övergripande syftet med Interreg är just att utveckla samarbete, utbyta erfarenheter och lära av varandra över gränsen. Det är därför naturligt och relevant att många projekt är inriktade på samverkansstrukturer och kunskapsöverföring. Problematiken ligger snarare i formuleringen av programmålen. De specifika målen för programmet är ambitiösa. Utvärderingens bedömning är att målsättningarna i de flesta fall ligger utanför en realistisk påverkanssfär för projekten.

6. REKOMMENDATIONER

Med utgångspunkt i utvärderingens slutsatser presenteras några rekommendationer som är inriktade på programskrivningen inför nästa programperiod.

6.1 AVGRÄNSA OCH FOKUSERA PROGRAMMETS INNEHÅLL

Vi bedömer programmets innehåll som brett och relativt spretigt. Utfallet av ansökningar och in-teckningsgrad visar dessutom på en varierad efterfrågan inom de olika insatsområdena, där insatsområde 1, 2 och 3 har högst efterfrågan. I arbetet med skrivningen av det kommande programmet rekommenderar vi därför att tydligare avgränsa programmet och fokusera resurser på ett färre antal insatsområden. Insatsområdena bör spegla de områden i de berörda regionerna där gränsöverskridande projektarbete efterfrågas och kan bidra med ett tydligt mervärde. Ett mer fokuserat programinnehåll skulle också innebära bättre möjligheter att styra programmets insatser mot de specifika målen.

6.2 REFLEKTERA ÖVER AMBITIONSIVÅ I MÅLFORMULERINGSARBETET

De specifika målen i programmet är väldigt ambitiösa relativt programmets resurser. I utvärderingens genomgång av projektportföljen bedöms målen inom de flesta insatsområden ligga utanför projektens och de genomförda aktiviteternas påverkanspotential. Målen, menar vi, bör på ett realistiskt sätt spegla programmets resurser och möjligheter till påverkan i de berörda regionerna. Med mer realistiska målsättningar följer bättre förutsättningar för en tydligare programlogik, från övergripande nivå ned till de enskilda projektens genomförande och resultat. De specifika målen och resultatindikatorerna bör också tydligare formuleras mot bakgrund av potentiella projektägares behov, intressen, mandat och handlingsutrymme.

6.3 UTVECKLA ARBETET MED INDIKATORER PÅ PROGRAM- OCH PROJEKTNIVÅ

Resultat- och aktivitetsindikatorer inom programmet bör utvecklas. I utvärderingens resultatindikatorrapport som levererades i maj 2019 bedömdes programmets resultatindikatorer som relevanta utifrån programmets mål men bristfälliga avseende validitet. Det finns begränsade möjligheter att isolera effekterna av programmets insatser från omvärldsfaktorer. I dokumentstudierna av projektens slut- och lägesrapporter som gjorts i arbetet med denna delrapport framkom att ett antal projekt haft utmaningar kopplat till att sätta realistiska målvärden för aktivitetsindikatorer. Utvärderingen ser därmed behov av tydligare riktlinjer kring indikatorer på både program- och projektnivå. Relevanta och realistiska indikatorer är centralt för styrning, uppföljning och utvärdering.

Bilaga 1. Intervjuguide

BAKGRUND

1. Hur initierades era respektive projekt?
 - a. Vem/vilka efterfrågade projektet och dess resultat?
2. Fanns det redan från början en tanke om att projektet skulle genomföras som ett samarbete över gränsen?
 - a. Om ja, varför då?
3. Hur har ni integrerat horisontella kriterier i projektets mål och genomförande? (Hållbar utveckling, jämställdhet, icke-diskriminering och lika möjligheter)

PARTNERSKAPET

4. Har ni fått med er de samarbetspartners i projektet som ni har behövt ha med för att uppnå målen med ert projekt?
5. Har ni i ert projekt haft gemensamma mål för alla partners, eller har ni haft olika mål i projektet?
6. Har ni i projektet genomfört gemensamma aktiviteter i partnerskapet, eller har ni arbetat med olika aktiviteter enskilt?
7. Hur har samarbetet i partnerskapet fungerat?
 - a. Vad har fungerat bra?
 - b. Vad har fungerat mindre bra?
8. Har era centrala samarbetspartners varit jämlikt engagerade i genomförandet?
 - c. Har någon aktör tagit en större roll än det var tänkt?
 - d. Har någon aktör tagit en mindre roll än det var tänkt?
 - e. Om ja på a eller b: Vilka är skälen till detta?
9. Bedömer du att det finns ett intresse för projektets resultat och lärdomar på båda sidor av gränsen (primärt hos partnerorganisationer)?
 - a. Hur uttrycker sig detta?

GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMVERKAN

10. Vilken nivå av samverkan över gränsen bedömer du att ni har åstadkommit eller kommer att åstadkomma i projektet? (Be IP motivera!)
 - a. Kontakt och lära känna varandra
 - b. Kunskapsutbyte/kunskapsöverföring
 - c. Genomföra gränsöverskridande, gemensamma aktiviteter/lösa gränsöverskridande problem
 - d. Etablera långsiktigt hållbar struktur/praxis för gränsöverskridande samverkan

11. Har ni upplevt några tydliga möjligheter/fördelar med att samverka över gränsen?
12. Har ni upplevt några tydliga utmaningar/nackdelar med att samverka över gränsen?

ÖVRIGA FRÅGOR

13. Vad är skälet till att ni sökte finansiering i just Sverige-Norgeprogrammet?
14. Hade ni kunnat genomföra projektet i någon form med annan/egen finansiering?
 - a. Vilka alternativa finansieringskällor skulle kunna vara aktuella?
15. Hur har ni upplevt kontakten med programmets sekretariat?
 - a. Har det varit tydligt vilka förväntningar som finns på er vad gäller redovisning, lägesrapportering osv?
 - b. Har ni fått det stöd ni har behövt?
16. Vad händer med projektets resultat och lärdomar efter projektet är slut?